

KUTADGU BILIG OKUMALARI

TYB ANKARA ŞUBESİ

KALPTEN KALBE SÖZLENEN

12 HAZİRAN 2020
CUMA

Saat: 18.30

TELAFİ PROGRAMI
EĞİTİMCİ Rânâ İSLÂM DEĞİRMENCİ

TELAFİ PROGRAMI

- Kurs / Okuma Saati: 56
- Kalan Kurs Saati Süresi: 34 Saat
- Telafiye Esas Kurs Saati: (Kalan Sürenin $1/5$ 'i) 7 Saat
- Telafi Programı
  - 12 Haziran 2020 : 3 Saat
  - 19 Haziran 2020: 3 Saat

TELAFİ PROGRAMI / KONULAR

- **I. HAFTA -12 Haziran 2020**

ESERDEKİ TEMSİLİ KARAKTERLERİN YERİ VE
ÖNEMİ

KİŞİLERİN KARŞILIKLI KONUŞMALARININ
(DİYALOGLAR) TAHLİLİ

(YÖNTEM: a. Ders Kaynak Kitabından Okumalar)

(**b. Kaynak-seçilen- Makaleden Okumalar**)

TELAFİ PROGRAMI / KONULAR

- **II. HAFTA -19 Haziran 2020**

ESERDEKİ KAVRAMLAR ve BEYİTLERİN
AÇIKLANMASI

ESER(DEKİ KAVRAMLAR) ÜZERİNDEN DÜN İLE
BUGÜN İNSANININ KIYASLANMASI

- (Yöntem 1: Kaynak Eserden Okuma ve Tahliller)
- (Yöntem2: Okuyucuların (Kursiyerlerin) Eser Değerlendirmesi)

Okumalar Finali / Kurs Finali

- ÇAHEM (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Ankara İl Milli Eğitim Çankaya Halk Eğitim Müdürlüğü) – Kurs İşlemleri
- Türkiye Yazarlar Birliği Ankara Şubesi – Okuma Sertifika Programı

• ***

KUTADGU BİLİG' TE KİŞİLER VE KAVRAMLAR

SOYUT KAVRAMLAR
SOMUT KİŞİ VE DİYALOGLAR

ESERDEKİ DÖRT KİŞİNİN YERİ VE ÖNEMİ

*Bu noktada

- HER KİŞİ ve ANLATTIKLARI
  - tek tek ele alınabilir.

** ESERDEKİ TEMEL KAVRAMLAR **

ve

BEYİTLERİN AÇIKLANMASI

Kaynak:

Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi 2017/9

KUTADGU BİLİG ÜZERİNE

Kutadğu Bilik Hekkide Bayan / On Kutadgu Bilig
Ahmet ZİYAÎ

Aktaran: Yusufcan YASİN

ESERDEKİ TEMEL KAVRAMLAR

Beyitlerin Açıklaması Üzerinden

Müellifin Düşüncesi

- Bu mevzu, Kutadgu Bilig'i araştırmak ve anlamak bakımından büyük önem taşıyan bir konudur. Çünkü **tefekür sâhası ile tanışmadan** yazarın düşünce mahsulü olan eserini değerlendirmek güçtür. Biz, eser müellifinin tefekkür sâhasını anlamamız için ipucunu yine onun eserinden bulabiliriz.

Müellifin Düşüncesi

- Esere göre müellif, gerçek insansever, insanlığın saâdetini amaç eden bir düşünürdür. O, *“İyilik yapmak, tüm hayırlığın temelidir.”*, *“Bilgi, insanı saâdete kavuşturan şeydir.”*, *“Memleket adâletle mamur olur.”* zannediyor. (*diye düşünüyor)
- **“Adâletin temeli doğru kanun yapmaktır.”** fikrini ortaya atan şâir, *“İyiye iyi, kötüye kötü ol.”* demektedir. O, “insanın yetkinliği onun bilgeliğinde” olduğuna kanaat getirmiştir. Dolayısıyla, cahilliğe çok nefret duymuştur ve tüm saygısını akla ayırmıştır. İnsanların kötü huylara alışmasını önleyen şâir, insanların iyiliği, *“Bu dünyada insanların onlar hakkında verdikleri hükümdür”* şeklinde tarif etmiştir.

Müellifin Düşüncesi

- O, insanların ebedî bir hayata ancak iyi ad bırakmakla kavuşacaklarını anla(t)mış oluyor. Bilhassa bunu derinden hisseden şâir, kendisi için de özlümsüz (*sonsuz*) bir anıt dikmek, yani Kutadgu Bilig'i son nesillere bırakmayı düşünmüştür. Vefasız dünyaya aldanmamak gerektiğini kavramıştır. *Şahları dil hançeri ile kınamıştır.* Herkesin eşit derecede şefkat kanatı altına alınmasını öneren şâir, insanlara ebedî saâdet yolunu göstermiştir.
- O, “İnsanların iyisi başkalarına faydalı olanıdır.” diyor.

Müellifin Düşüncesi

- Bütün bunlar şâirin fikir mahsulü olduğu için elbette düşüncesi de onu takip edecektir.

Aşağıda göreceğiz olanlar onun bu husûsta yazdıklarının bir kısmıdır: ** 😊

(*'Göreceğimiz beyitler Yusuf Has Hacıp'in 'Fikir Dünyası İçinde' yazılanlardan bir kısmıdır.'* - Rânâ İSLÂM DEĞİRMENCİ)

Müellifin Düşüncesi / İyilik Hakkında

228

Kişi mengü bolmaz bu mengü atı,
Anın mengü kaldı bu eğgü atı.

- (İnsan ebedî değildir, ebedî olanı onun adıdır; iyi kimselerin adı bunun için ebedî kalmıştır.)

Müellifin Düşüncesi / İyilik Hakkında

923

Ay eğgü sangar kim toğar ay manga,
Berü kelgil emdi men aç men sanga.

- (Ey iyi, bana söyle, sana kim doyar; ben ise tamamen açım, şimdi bana gel.)

Müellifin Düşüncesi / İyilik Hakkında

925

İsizlik bile erse beglik manga,
Kerekmez bu beglik  odur men sanga.

- (Beylik bana k ot uluk ile birlikte gelecekse, istemem;
o beylik senin olsun.)

Müellifin Düşüncesi / İyilik Hakkında

226

Apang iki ajun olur erse sen,
Otı edulük ol ılur erse sen.

- (Sen her iki dünyayı arzu ediyorsan, bunun âresi iyilik yapmaktır.)

Müellifin Düşüncesi / İyilik Hakkında

227

alı eđęü bolma tilese özüng,
Yorı eğgölük ıl kesildi sözüng.

- (Eğer kendin iyilik bulmak istiyorsan, yürü, iyilik et;
başka söze ne hâcet.)

Müellifin Düşüncesi / Bilgi Hakkında

260

Negü bar ajunda biligde kösüş,
Biligsiz tise erke körksüz söküş.

- (Dünyada bilgiden aziz ne var; bilgisiz olduğunun söylenmesi, insan için ağır bir hakarettir.)

Müellifin Düşüncesi /Bilgi Hakkında

313

Bilig baylık ol bir ıgay bolgusuz,
Tegip ogrı tev lig anı algusuz.

- (Bilgi hiç bir zaman fakirliğe düşmeyen bir servettir; hırsız ve dolandırıcının ona eli erişemez ve alamaz.)

Müellifin Düşüncesi /Bilgi Hakkında

157

Biligsiz kişi barça iglig bolur,
İgig emlemese kişi terk ölü.

- (Biligsiz insan hep hastalıklı olur; hastalık tedâvî edilemezse, insan çabuk ölü.)
- Biligsiz / Bilgisiz

Müellifin Düşüncesi /Bilgi Hakkında

302

Yağız yer öze yangluğ oğlı elig,
Kötürdi amuğa yetürdi bilig.

- (İnsanoğlu kara yer üzerine elini uzattı, her eye bilgisi ile nüfûz etti.)

Müellifin Düşüncesi /Bilgi Hakkında

314

Kişen ol kişike bilig he m uk uş,
Kişenlig yarağsızka barmaz öküş.

- (Bilgi ve akıl insan için bir köstektir; köstekli olan, yakışiksız şeylere pek gitmez.)

Müellifin Düşüncesi / Doğru Kanun Hakkında

3463

Bu kök turgüki ol könilik törü
Törü artasa kök turumaz örü.

- (Adâlete istinâd eden kanun bu göğün direğidir, kanun bozulursa, gök yerinde duramaz.)

Müellifin Düşüncesi / Doğru Kanun Hakkında

3464

Törülüg bu begler yoğ erse tirig,
Bayat buzğay erdi yeti ıat yirig.

- (Bu kanun koyan beyler hayatta bulunmasalardı, Tanrı yedi kat yerin nizâmını bozmuş olurdu.)

Müellifin Düşüncesi /İyiye İyi Kötüye Kötü Olmak Hakkında

4310

Sini siz tiseler anı siz tigel,
Tağı anda yigrek yanut sözlegil.

- (Sana “siz” diyenlere sen de “siz” tabirini kullan;
mukabelede dâima karşındakinden daha nâzik
davran.)

Müellifin Düşüncesi /İyiye İyi Kötüye Kötü Olmak Hakkında

4311

Ḳaya yangḳusındın ḳodı bolmağıl,
Sini sen tiseler anı senlegil.

- (Kaya yankısından daha aşağı kalma; sana "sen" diyenlere sen de senle.)

- *Kaya yankı/ yağız yer

Bu söz eserin R. R. Arat neşrinde "yağız yir" şeklinde verilmiştir. Ziyaî burada değişiklik yapmıştır.

Müellifin Düşüncesi /İyiye İyi Kötüye Kötü Olmak Hakkında

208

Çamuğ edgülekler bilig asğı ol,
Bilig birle buldı mesel kokke yol.

- (Bütün iyilikler bilginin faydasıdır; bilgi ile göge dahi yol bulunur.)

Müellifin Düşüncesi / Cahil hakkında

318

Biligsizke bilgi kılınçı yağı,
Ağın bolmasa tap bu iki çoğı

- (Biligsiz adamın düşmanı kendi bildiğı ve yaptığıdır;
Başka düşman olmasa bile, bu ikisinin gâilesi kâfidir.)

Müellifin Düşüncesi /

Cahil hakkında

320

Uşuşluğ kişike eşi tap uşuş,
Biligsiz kişike atı tap süküş.

- (Akıllı insan için akıl kâfî bir eştir; bilgisiz insan için hakaret tam bir addır.)

Müellifin Düşüncesi / Akıl Hakkında

288

Uķuş ol yula teg ķarangķu tūni,
Bilig ol yarukluk yaruttı sini.

- (Akıl karanlık gecede bir meşale gibidir; bilgi seni aydınlatan bir ışıktır.)

Müellifin Düşüncesi / Akıl Hakkında

297

Ukuşka turur bu ağırlık itig,
Ukuşsuz kişi bir av uçça titig.

- (Bütün bu hürmet ve itibâr akıl içindir; akılsız adam bir avuç balçık gibidir.)

Müellifin Düşüncesi / Akıl Hakkında

2455

Uķuşsuz kişi ol yemişsiz yığaç,
Yemişsiz yığaçığ negü kılsun aç.

- (Akılsız adam meyvasız ağaç gibidir; aç kimse meyvasız ağacı ne yapsın.)

Müellifin Düşüncesi / Dil Hakkında

167

Sözüngni küdeşgil başıng barmasun,
Tilingni küdeşgil tişing sınmasun.

- (Sözüne dikkat et, başın gitmesin; dilini tut, dişin kırılmasın.)

Müellifin Düşüncesi / Dil Hakkında

169

Esenlik tilese sening bu özüng,
Tilingde çıkarma yarağsız sözüng.

- (Sen kendi selâmetini istiyorsan, ağzından yakışiksiz bir söz çıkarma.)

Müellifin Düşüncesi / Dil Hakkında

170

Bilip sözlese söz biligke sanur,
Biligsiz sözi öz başını yiyür.

- (Söz, bilerek söylenirse, bilgi sayılır; bilgisizin sözü kendi başını yer.)

Müellifin Düşüncesi / Kibirlenmek Hakkında

1535

İki künlük erter ajunuğ bolup,
Nelük kerdi kögsin aya teg bolup.

- (İki günlük bu geçici dünyayı bulunca, niçin kaya gibi göğüs kabartırlar.)

Müellifin Düşüncesi / Kibirleşmek Hakkında

2119

Küv ezlik bile kökke ağmaz kişi,
Kalı kôdkı bolsa buzulmaz işi.

- (Gurûr ile insan göğe yükselmez; alçak gönüllü olmakla da işi bozulmaz.)

Müellifin Düşüncesi / Şair Hakkında

4393

ılıçta yitigrek bularnıng tili,
Yana kılda yinçke bu atır yolu.

- (Bunların dili kılıçtan daha keskindir ve kalplerinin yolu ise kıldan incedir.)

Müellifin Düşüncesi / Şair Hakkında

4395

Tengizke kirür körse könglün tükel,
Gu her yinçu yakut çıkarur mesel.

- (İyice dikkat edersen, onlar denize dalarak, güher, inci ve yâkut çıkaran insanlara benzer.)

Müellifin Düşüncesi / Dünyanın Vefasızlığı Hakkında

4700

Negu asgı ahır olur erse oz,
Sanga teggu su yok meger iki boz.

- (Sonunda ölecek olduktan sonra, bunun faydası ne; bütün bunlardan elinde kalacak olan iki bez parçasıdır.)

Müellifin Düşüncesi / Dünyanın Vefasızlığı Hakkında

5176

Ay ilig bu karşı bu ordu orun,
Sanga tegmişî bir tüşün ol körün.

- (Ey hükümdar, bu köşk, bu saray, bu taht senin için, dikkat et, ancak bir durak yeridir.)

Müellifin Düşüncesi / Dünyanın Vefasızlığı Hakkında

5177

Seningde ozaķı tüşüp keçtiler,
Yirikmedi tüşte uğu köçtiler.

- (Senden evvelkiler oraya uğrayıp, geçtiler; menzilde yerleşmediler ve öncekileri tâkip ederek, göçtüler.)

Müellifin Düşüncesi / Dünyanın Vefasızlığı Hakkında **

5183

Muni sen ayur sen mening tip mening,
Negüke ayur sen negü teg sening.

- (Bunu sen “benimdir, benim!” diye söylersin; niçin böyle dersin, bu nasıl senin olur?)

Müellifin Düşüncesi / Dünyanın Vefasızlığı Hakkında

5184

Seningde basakı sanga çık tiyür
Anundı küder uş mening tir mening.

- (Senden sonrakiler sana “çık”der; onlar da oraya girmeğe hazırlanıp, “benimdir, benim!” diye beklerler.)

Müellifin Düşüncesi / Kınamak Hakkında

Şahları Dil Hançeri ile Kınamak Hakkında

3745

Sanga berdi dünya esirkemedi,
Manga birmegeymü birigli idi.

- (O sanga, hiç esirgemedi, dünya nîmetlerini verdi; veren Rabbim bana da vermez mi.)

- birigli / birdi

Bu söz eserin R. R. Arat neşrinde "birdi" şeklinde verilmiştir.

Müellifin Düşüncesi / Kınamak Hakkında

3748

Sanga ya sening apinga men barıp,
Negüni tileyin tiriglik ıdıp.

- (Sana ya senin kapına gidip hayatımı vakfetmeme mukabil ben senden ne bekleyerebilirim.)

Müellifin Düşüncesi / Kınamak Hakkında **

3749

İkigü bayat kullarımız biz ök,
Bu kulluk içinde kurumız tüz ök.

- (Biz ikimiz de Tanrı kullarıyız; bu kulluk husûsunda ikimiz de aynı mertebededeyiz.)

Müellifin Düşüncesi / Kınamak Hakkında **

3750

Bu ul ula ullu yaragsiz bolur,
Tapuıa tapsa uuzlu bulur.

- (Kulun kula kulluk etmesi yakışmaz; hizmetkâra hizmet eden kimsenin kıymeti kalmaz.)

Müellifin Düşüncesi / Faydalı İnsan Hakkında **

İnsanın İyisi Başkalara Faydalı Olanıdır Hususunda

3930

Berü kel tusulğıl kişike yara,
Tusulmaz ölüğ ol tiriğler ara.

- (Buraya gel, insanlara faydalı ol; faydasız kimseler diriler arasında bir ölüdür.)

Müellifin Düşüncesi / Faydalı İnsan Hakkında

3931

Öz asgın tilegli kişimü bolur,
Kişi ol bolur kör **il** asgın qolur.

- (Kendi menfaatını güden insan mı olur; insan olan halk menfaatini güder.)

Müellifin Düşüncesi / Faydalı İnsan Hakkında

2573

Asig kılsa azgan anıng men kıuli,
Çiçek yaslıg erse biçer men ulı.

- (Yaban çiçeği faydalı ise ben onun kuluyum; eger özenilerek yetiştirilmiş çiçek zararlı ise, onun kökünü keserim.)

Müellifin Düşüncesi / Faydalı İnsan Hakkında

2574

Bağırsız tusulmaz oğulda körü,
Bağırsak tapuğçı tutusu örü.

- (Candan bağılı hizmetkârın kıymeti merhametsiz ve hayırsız evlâttan daha yüksektir.)

Müellifin Düşüncesi /Vefa Hakkında

2197

Uruğluğ kişiler kılınçı silig,
Ve fa birle halkıa yağığlı elig.

- (Soylu insanların hareketi zarif olur; onlar ellerini halkın üzerine vefâ ile uzatırlar.)

Müellifin Düşüncesi /Vefa Hakkında

2198

Arıgsız kılınç vefasız cefa,
Neçe me yiturse şeker hem yilig.

- (Ne kadar şeker ve ilik ile beslensen dahi temiz olmayanın hareketi vefâsız ve cefâlı olur.)

KUTADGU BİLİĞ NASIL BİR ESERDİR

*Kutadgu
Bilig'de yaşama
gücüyle dolu bir
sıra direktifler,
yüksek gayeler
vardır :*

**SOYUT
KAVRAMLARI
SOMUTLAŞTIRMA**

İKİ HAYATTA 'İNSAN' OLMA

KÂMİL İNSAN OLMAK

- Bu yüzden (bu) eserin GAYESİ Nasihat ve Öğüt derecesinden öteye geçmiştir.
- Örneğin, eserde ileri sürülen adâlet ve askerlik ile ilgili düşüncelere bir göz atalım:

Adalet ve Er Kişi Üzerine

765

İlig bir kün oldurup özi yalnguzun,
Ev in kıldı ıalı irikti özün.

- (Bir gün hükümdarın çok canı sıkıldı; halvet emri verip yalnız başına kaldı.)

KÜN-TOGDI AY-TOLDI DİYALOĞU

766

Oqıdı kör ay toldıқа қıldı yol,
Bu ay toldı kirdi қав уşturdı қол.

- (Ay-Toldı'yı huzûruna çağırıtты; Ay-toldı girdi ve ellerini kavuşturdı.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

767

İlig ötrü turdi ağakın örü,
İlig sözlemedi bir ança turu.

- (Hükümdarın karşısında ayakta durdu; hükümdar ona bir müddet hiçbir şey söylemedi.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

768

Bağıp kördi ilig közin imledi.

İşare t bile kelgin oldur tidi.

- (Sonra başını kaldırıp, ona baktı ve gözü ile -gel, otur!- diye işaret etti.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

769

Bu ay-toldı oldurdı aķru amul,
Közin yerke tikti yaruttı köngül.

- (Ay-Toldı gözlerini yere dikmiş ve içi müsterih bir hâlde yavaşça ve sükûnetle oturdu.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

770

İligke baқа kördi yaşru közin,
Қаşı köзи түгmiş ачитmiş yüzin.

- (Göz ucu ile gizlice hükümdara baktı; o kaşını çatmış ve buruşturmuş idi.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

771

Kümüş kursı urmiş öze oldurur,
Bu kursı ağakı üç ağrı turur.

- (Bir gümüş taht üzerine oturmuştur; bu tahtın birbirine bağlanmamış üç ayağı vardı.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

772

Beğük bir biçekig eligde tutar,
Solındın urag un ongındın şeker.

- (Elinde büyük bir bıçak tutuyor; solunda bir acı ot ve sağında şeker bulunuyordu.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

773

Anı kördi erse bu ay toldı çın,
Çatıg ҡorqtı özke ҡođı aldı tın.

- (Bunu görünce Ay-Toldı, gerçekten, çok korktu ve nefesi kesildi.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

774

Bir ança turup baş kötürdi ilig,
Bu ay toldıka aydı tepret tilig,

- (Bir müddet durduktan sonra hükümdar başını kaldırdı ve Ay-Toldı'ya dedi:)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

775

Nelük sözlemez sen ağın teg bolup,
Mini munda yalnguz bu yanglığ bulup.

- (Beni burada tek başıma ve bu hâlde görünce neye dilsiz gibi susuyorsun.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

776

Bu ay toldı aydı ay ilig utı,
Mening sözlegüke özüm yok atı.

- (Ay-Toldı cevap verdi :
- Ey devletli hükümdar, benim konusmağa cesâretim yok.)

- konuşmaya

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

777

Ağınsıg körür men bu kün kılk itig,
Angar eymenür men ay bilge titig.

- (Bugün sende başka bir hâl görüyorum, onun için çekiniyorum; ey zeki, âlim insan.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

785

İlig aydı keldür manga ay sözüg,
Negüni tangırkadı emdi özüng.

- (Hükümdar dedi :
-Bana söyle, bakayım, şimdi nereye hayret ettin?)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

786

Bu ay toldı aydı tangım bu mening,
Kümüş kursi ornung ne ol bu sening.

- (Ay-Todı dedi:
  - Ben şuna hayret ediyorum; bu senin oturduğun gümüş taht ne oluyor?)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

787

Bu olduruğ ne kursi yiri ol sanga,
Bu mañi uqayın ayu bir manga.

- (Bu oturduğun ne biçim bir tahttır; bunun mânasını anlayayım, bana söyle.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

788

İkinçi eligde ne ol bu biçek,
Munı ma özüm yetrü bilgü kerek.

- (İkincisi; elindeki bu bıçak nedir; benim bunu da iyice bilmem lâzım.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

789

Uçunçi ongunğdın negu ol şeker,
Solungdın urağun ne ol bu sangar.

- (Üçüncüsü; niçin sağında şeker var, solundaki bu acı ot (*da*) nedir?)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

790

Baça kördüm erse özüng öv kelig,
Munı kördüm erse yitürdüm bilig.

- (Sana bakınca öfkeli olduğunu gördüm; bunları görünce de, ne diyeceğimi şaşırdım.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

799

Bu kün me mening bu özüm ııklarım,
Sanga körkitür barça erdemlerin.

- (Bu gün de ben kendi tabiatimi ve bütün meziyetlerimi sana gösteriyorum.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

800

Munu men me körgil könilik törü,
Törü kılıkları bu bağa tur körü.

- (İşte bak, ben de doğruluk ve kanunum, kanunun vasıfları bunlardır, dikkat et.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

801

Bu kursi özele öz oldurduğı,
Ağakı üç ol kör ay könglüm tokı.

- (Bak, bu üzerinde oturduğum tahtın üç ayağı vardır; ey gönlümü duyuran.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

802

Ꞑamuę üç ağaklığ emitmez bolur,
Üçegü turur tüz Ꞑamıtımaz bolur.

- (Üç ayak üzerinde olan hiç bir şey bir tarafa meyletmez; her üçü düz durdukça taht sallanmaz.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

808

Mening ılım ol kör emitmez köni,
Köni egri bolsa könilik küni.

- (Bak, benim tabiatım de yatmaz, doğrudur; eğer doğru eğrilirse, kıyâmet kopar.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

809

Könilik özele keser men işig,

Adırmaz men begsig ya kulsıg kişig.

- (Ben işleri doğruluk ile hallederim; insanları beg veya kul olarak, ayırmam.)
- d/y Değişmesi

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

810

Bu bögde biçek kim eligde turur,
Bıçığı kesigli turur ay unur.

- (Ey becerikli insan, elimdeki bu bıçak biçen ve kesen bir âlamettir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

811

Biçek teg bıçar men keser men işig,
Uzatmaz men daui kılığlı kişig.

- (Ben işleri bıçak gibi keser, atarım; hak arayan kimsenin işini uzatmam.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

812

Şeker ol kişi bir angar kuç tegip,
Törü bulsa mindin apuga kelip.

- (Şekere gelince, o zulüme uğrayarak benim kapıma gelen ve adâleti bende bulan insan içindir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

813

Şeker teg su çiyu barır ol kişi,
Sevinçiglig bolur anda yazlur kaşı.

- (O insan benden şeker gibi tatlı tatlı ayrılır; sevinir ve yüzü güler.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

814

Uragun yime ol kişiler ier,
Özi küçkey erse könidin kaçır.

- (Zehir gibi acı olan bu Hind otunu ise zorbalar ve doğruluktan kaçır kimseler ier.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

816

Bu kaçım tögüki bu korksüzlüküm,
Küçemçi kelirke bu yüzsüzlüküm.

- (Benim bu sertliğim, kaşlarımın bu çatıklığı ve bu asık suratım bana gelen zâlimler içindir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

817

Kerek oğlum erse yakın ya yağuk,
Kerek barkın erse keçigli konuk.

- (İster oğlum, ister yakınım veya hısımım olsun; ister yolcu, geçici, ister misâfir olsun.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

818

Törüde ikigü manga bir sanı,
Keserde ağın bulmağay ol mini.

- (Kanun karşısında benim için hepsi birdir; hüküm verirken hiç biri beni farklı bulmaz.)

** KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2309

Kerek sü başınga bu bir kaç kılık,
Yağıka yüz ursa bu tüzse yorık.

- (Düşmana karşı sefere çıkmak ve ordunun hareketini idâre edebilmek için, kumandanın şu birkaç vasma sâhip olması gerekir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2311

Tonguz teg titimlig böri teg küçi,
Ağıglayu azgır ıtuz teg öçi.

- (O domuz gibi inatçı, kurt gibi kuvvetli, ayı gibi azılı ve yaban sığırı gibi kinci olmalıdır.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2312

Yana alçı bolsa kızıl tilkü teg,
Titir buğrası teg kör öç sürse keg.

- (Aynı zamanda, kırmızı tilki gibi hîlekar olmalı; deve aygırı gibi kin ve öç gütmelidir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2313

Sağızğanda sakrak kerek tutsa öz,
Kaya kızgunı teg yırak tutsa köz.

- (Kendisini saksağandan daha ihtiyatlı tutmalı; gözünü, kaya kuzgunu gibi uzaklara çevirmelidir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI **

2314

Uluğ tutsa Һemyet kör arslanlayu,
Üki teg usuz bolsa tünle sayu.

- (Arslan gibi hamiyeti yüksek tutmalı; baykuş gibi, geceleri uykusuz geçirmelidir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2333

Öküş sü çerig erse başsız bolur,
Bu başsız çerig sü yüreksiz bolur.

- (Kalabalık asker ve ordu başsız olur; bu başsız asker ve ordu cesâretsiz olur.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2334

Sınamış yagıçı kişi tenglemiş,
On iki ming er sü öküş sü temiş.

- (Tecrübeli harp adamı kıyas etmiş ve on iki binlik ordunun büyük bir kuvvet olduğunu söylemiştir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2342

Ađırđu öğürgü yezek tutđakı,
Yıraq tutđu saklap közi ıulđakı.

- (Öncü ve keşif kollarını seçip ayırmalı; ihtiyatlı olmalı, göz ve kulağını uzaklara çevirmelidir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2348

Usal bolmasa bolsa artuğ oğuğ,
Usal bolsa tegrür basımçı yoğuğ.

- (Kumandan ihmâlkar olmamalı ve çok uyanık bulunmalıdır; o ihmâlkar olursa, düşmanın baskınından zarar görür.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2349

Yağıka yağusa yezekin alu,
Tüşürse toyuğ körse ot suv talu.

- (Öncü kuvveti ile düşmanın yakınlarına sokulmalı; otuna ve suyuna iyice dikkat ederek, karargâh kurmalıdır.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2355

Yağı sançguğa tutğu iki tolum,
Bu iki tolumdın yağı yir ölüm.

- (Düşmanı vurmak için, şu iki silâh kullanılmalıdır; bu iki silâh düşmana ölüm getirir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2356

Eng aşnu yağıka kerek hile al,
Bu hile bile kıl yağı mengzi al.

- (Her şeyden önce düşmana karşı hîleye başvurmalıdır; bu hîle ağına düştüğü için, utancından düşman yüzünü kızartsın.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2357

İkinçi bu saqlıg oduğluk turur,
Qayusu saq erse ol üsteng bolur.

- (İkincisi; ihtiyatlılık ve uyanıklıktır; harpte kim ihtiyatlı davranırsa o gâlip gelir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2376

Eng aşnu yıraqtın tegişgü oqun,
Yağusa süngün teggü birse boyun.

- (İlk önce uzaktan okla vuruşmalı; yaklaşınca ve yüz yüze gelince de süngü ile hücûm etmelidir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2377

atılsa ılı baldu birle tegiŖ,
TiŖin tırnaın teg yaa tut iliŖ.

- (Saflar karıŖınca kılı ve balta ile vuruŖ; diŖle, tırnakla saldır, yakasından tut, yapıŖ.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2380

Kelin kız sevinçi küden tünleri,
Kür alp er küvençi çerig künleri.

- (Gelin kızların sevinçli anları zifâf geceleridir, cesûr ve kahraman erkeğin iftihar edeceği zamanlar da harp günleridir.)

KÜN-TOGDI ile AY-TOLDI

2381

Küv ez alp sekirtip çerig sürse bat,
Laçın kuş kov ar teg töker kanları.

- (Mağrur kahraman seyirterek, sür'atla ordusunu sürer, şâhinin kuşlara saldırması gibi hücûm eder ve kanlar döker.)

KÜN-TOGDI AY-TOLDI DIYALOĞU SONU

Makaleden DEVAM İLE...

Diyalogtaki Beyitleri Düşününüz.

Ancak Yüreğın Beğendiğı 'Söz İncileri'ne Talip Olabiliriz!

- Bahsi geçen beyitlerde, şâirin adâlet ve askerliğı gerçek bir biçimde tarif etmesi, bu eserin yalnız bir nasihat ve öğüt dizisi değil, aynı zamanda *felsefî düşünce, gerçek hayat, canlı karakter, hakikî plan üstüne kurulan en nazik ve karışık bir örgüye sâhip* olduğunu göstermektedir.
- *Kutadgu Bilig, sayısız, rengârenk, değerli incilerle dolu bir hazinedir ki aynı hazineyi seyreden herhangi bir kişi ancak kendisi beğendiğı incilerle çantasını doldurup ortaya dökmektedir.* Bunların hepsi saygı değerdir. Bu da, eserin değerli husûsiyetlerindedir.**

KUTADGU BİLİG NASIL BİR ESERDİR

Kutadgu Bilig,
bünyesinde pek
çok şeyleri*
barındıran ve
*insanı zahirî ve
manevî
olgunluğa
kavuşturmayı*
amaç edinen bir
KAMUS'TUR.

*pek çok şeyi

**ESERE HAYATINIZIN HER DEVRİNDE
BAŞVURABİLİR;
HER OKUYUŞTA
FARKLI KAVRAM VE DURUMLARI
DÜŞÜNEBİLİRSİNİZ.**

-KULAĞA KÜPE-

BU KAMUS'TAN NELER OKUMAK GEREK

DİSİPLİNLER ve KAVRAMLAR AÇISINDAN

- Hayat Disiplinleri (din, ahlak, siyaset, edebiyat, devlet gibi) ve tüm bilimler hakkında ki KAVRAMLARI 'eserdeki 4 kişiden birinin yerine geçerek' ya da KENDİNİZ olarak YENİDEN VE FARKLI AÇILARDAN düşünebilirsiniz. (Tefekkür)
- Yeni karşılaştığınız 'kavramların' ya da 'bilim dallarının' anlamını/ içeriğini öğrenebilirsiniz. Bu anlamları kaydederek konuşma ve yazılarınızda kullanabilirsiniz.
- Ya da -bildiğiniz / tanıdığınız- 'kavramları' günümüz şartlarına göre yeniden yorumlayabilirsiniz.
- **BİR İNSAN OLARAK HEPİMİZ;**

'Söz ve Bilgi' üzerine Eser'in atıfta bulunduğu konularda ESERLER ya da HAKİKİ ÇÖZÜMLER ortaya koymak için kolları sıvayabiliriz. Ya da YENİ BİLGİLER için YENİ OKUMALAR'a başlayabiliriz.

'İNSANI VE HAYATI

OKUMA/ İNCELEME/ YORUMLAMA / KIYASLAMA AÇISINDAN

- **Okuma Teknikleri** ile yazma ve konuşma faaliyetlerinize kaynak fikirler bulabilirsiniz.
- Beyitleri, anlatılan kişileri, insanlarla ilgili olayları, durumları 'tahlil ederek', 'inceleyerek' kendiniz de 'insan ve hayat' hakkında yeni yorumlara varabilirsiniz.
- Kitaptan alıntılar yaparak; bu alıntıları 'kendi hayat tecrübelerinizle' genişletebilir; yeni 'yazı'lara ulaşabilirsiniz.

YUSUF HAS HÂCİP NEDEN BU ESERİ YAZDI?

- Döneminin siyasî ve toplumsal durumunu hiç beğenmeyen Şâir, herkesin iyilik yolunu tutmasını istiyor. O, erdemli ve bilgili halk kitlelerinin oluşmasını; âdil bir hâkimiyet, barış içinde geçinen marifetli bir topluluk ve kuzu ile kurt bir arktan su içen barışçı bir toplumsal hayat düzeninin kurulmasını; cahilleri ortadan kaybolan, bilginleri çoğalan ve pek çok iyiliğin uygulanmakta olduğu bir devrin oluşmasını öngörmektedir.

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

- Şâirin bu eseri yazmasına sebep olan iç etkenler ve itici olan âmilleri aşağıdaki **kasîde** açıkça göstermektedir:

6565

Turayı burayı ajunuğ kezeyi,
Ve falıg kim erki ajunda tileyi

- (Kalkayım, gideyim, dünyayı gezeyim; dünyada acabâ vefâlı kimse var mı, arayayım.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6566

Kişi kızlığı boldı qayda tilegü,
Tilep bulgu erse tileyü köreyi.

- (İnsan nâdir oldu, onu nerede aramalı; aramakla bulunacaksa bir arayıp bakayım.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6567

Çamuğ arzu buldum kişi bulmadım men,
Çalı bulsa arzum yüzinge bakayı.

- (Ben bütün arzularımı buldum, fakat bir insanı bulamadım; eğer bu arzum da yerine gelirse, onun yüzüne bir bakayım.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6568

Vefa kahtı boldı cefa toldı dünya,
Vefa kimde erki men azrak kolayı.

- (Vefâ kıtlaştı, dünya cefa ile doldu; vefâ acabâ kimde vardır, ben ondan biraz isteyeyim.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6569

Apang bulsa men bir ce falıg ak ı er,
Eginke yüdeyi közümke urayı.

- (Eğer bir vefâlı, cömert insan bulursam onu sırtımda taşıyayım, gözüme süreyim.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6570

alı bulmasa men ve fa birle yalnguk ,
Keyik tağı birle tiriglik kılayı.

- (Eğer ben bir vefâlı insan bulamazsam, yabânî hayvanlar ile birlikte ömür süreyim.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6571

Yigüm ot köki bolsu yağmur suvı tap,
Eğiz kum tüneyi tağar ton keğeyi.

- (Yiyeceğim ot kökü olsun, yağmur suyu bana yeter; kumdan döşek yapıp, geceleyeyim, çuldan elbise giyeyim.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6572

Ya vahşı bolup men bi yabanda yugru ,
Kişide yırayı ajunda yiteyi.

- (Veya vahşi olup, çöllerde koşayım; insanlardan uzaklaşarak, dünyadan silinip gideyim.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6573

Tağı bolmaz erse ajun barça oğtum,
Ögüz teg aayı tüpi teg toğayı.

- (Daha da olmazsa, bütün dünyayı bırakarak, nehir gibi akayım, kasırga gibi göklere yükseleyim.)

HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6574

Idim mungka tegdim ve fasızka tuştum,
Vefalığ kim erki sevug can bireyi.

- (Ey Rabbim, sıkıntı içindeyim, vefâsızlara rastladım; vefâlı acabâ kimdir, ona sevgili canımı feda edeyim.)

** HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6575

Atı aldı yalngu kii ılkı bardı,
Bu ılık ana bardı uu men barayı.

- (İnsanın ismi kaldı, insanlık kayboldı; bu insanlık nereye gitti, ben de arkasından gideyim.)

** HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6579

Kişi köngli bilgü tanuğ erdi til söz,
Köngül til ala boldı kimke bütöyi.

- (İnsanın gönlünü anlamak için, onun dili ve sözü bana şâhid idi; şimdi gönül ve dil alaca oldu; kime itimat edeyim.)

** HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6584

Tüz etmek ھاkı tip küdezigli barmu,
Ku mu ş ge vhe r altun bile men k alayu.

- (Tuz, ekmek hakkını gözetem var mı, ben onu altın, gümüş ve gevhere garkedeyim.)

** HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6588

Nelük artadı h alq neg   ngdi  oğtı,
 ayu  ğke tuştum ya  ayda turayı.

- (Halk neden bozuldu, ni in iyi  detleri bıraktı; hangi zamana rastladım, nereye gideyim?)

** HACİP'İN DİLİNDEN:

(-Eser Neden Yazıldı?)

6604

İlahi ruzi kı l sevüg savçı yüzün,
Yime tört eşning yüzini köreyi.

- (Ey Rabbim, sevgili Peygamberimizin didarını bana nasîp et; bir de onun dört arkadaşının yüzlerini göreyim.)

(-Eser Nasıl Yazıldı?)

- Bahsi geçen beyitlerde şâirin, o zamandan nasıl kederlendiği çok açık bir şekilde görülmektedir. O kalbindeki acılarını, dertlerini, istek ve umutlarını gerçekleştirmek için ideal bir devlet ve toplumun mevhum bir çehresini tasarlayarak, hükümdar ve mahiyetindekileri ve toplumu, ideal hükümdar Kün-Togdı'yı örgülü bir biçimde övmek suretiyle onlara tenkit hançeri sokmuştur. Ayrıca, “böyle bir devlet ve toplumun olması gerekliydi... Fakat senin gibi insanlar bunun tersidir...” şeklindeki tenkidini, alkışa şayan bir devlet tasarımını dile getirmek yoluyla çok dâhice ve ustalıkla ortaya atmıştır ki, hükümdar ve mâhiyetindekiler yazardan incinmeye ve kendisine karşı kin beslemeyi düşünmemiş, tersine yazarı takdir etmiştir. Demek ki, büyük edibin bu eseri yazmasına *itici** olan başlıca sebeplerden biri şüphesiz ki budur. (onu bu eseri yazmaya *iten**)

KUTADGU BİLİG ve ŞİİR

ESERİN ŞAİRANE YÖNÜ

KUTADGU BİLİG VE ŞİİR

- Değerli incilerle dolu bu eser, edep ve ahlâk kitabı, fâzilet kamusu ve geleneksel bir hatıra olmakla birlikte bediî edebiyatımızın en eski örneklerinden biridir. Eserin Şiiriyet sâhasında tuttuğu yer çok büyüktür.

KUTADGU BİLİG VE ŞİİR

- Anlaşıldığı gibi, şiirin değeri ise şuurlu olmasıdır yani kalplerin duygu tellerini titretebilmesi ve şâirin şuurlu bir kelimeler dizisi kurabilmesi lâzımdır. Bizim kullandığımız istilaha'a göre, şiir, ölçülü, uyaklı ve dizili kelimeleri ifâde etmiş olmasına rağmen onun sözlük anlamı 'duygudur.
- *Bu yüzden, kalpleri harekete geçiren kelimeler dizisi'ne şiir adı verilir.*

KUTADGU BİLİG VE ŞİİR

- Şâir tabiri şöyle kelimeler dizisinin kurucusuna verilen bir ad olmakla beraber sözlük anlamı duyucu (hissedici) demektir. Şâir olan kişi şuurlu şiirleri yazabilir, şuurlu şiir yazabilen kişiye şâir derler. Şiir yazmak mümkündür fakat şuurlu bir şiir yazmak kolay değildir. *Şâir olmak kolaydır fakat kalpleri heyecanlandırarak harekete geçirebilen şâir olmak çok zordur.* Şöhreti dünyayı tutan şâirlerin şiirlerinin uzun zaman yaşamasının sebebi ise, aynı şâirlerin şiirlerinin şuuru üzerine kurulmuş olmasıdır.

KUTADGU BİLİG VE ŞİİR

- Bahsettiğimiz gibi, büyük dedemiz Yusuf Has Hâcib, şuurlu şiir yazan şâirlerden biridir. Onun yazdığı Kutadgu Bilig'in bin yıldan beri elden ele geçerek muhafaza edilmesi, bu nazmî eserin insanların duygusunu kendine çeken ve bediî üslupta kurulan şiiriyet maharetine dayanmaktadır. Müellifin Kutadgu Bilig adlı bu şuur denizine dalarak onun dibindeki incileri gören ve güllüğü seyrederek rengarenk çiçeklerin kokusunu alan her insan, kalbinde ihtiyarsız bir meftuniyet sezer.

BÜYÜK BUĞRA HAN'IN METHİ

- Yusuf'un “Büyük Bugra Han'ın Medhini Söyler” bâbında maksat beyanı için yazdığı aşağıdaki şuurlu şiirlerine bir göz atalım. Hani bize neleri hissettirebilir!...
- Bu BAHİS DAHA EVVEL İŞLENDİ.
(HATIRLATMADIR)

BÜYÜK BUĞRA HAN'IN METHİ

81

Bu öğte ajun öz özinge bakıp,
Küvenip sev inip eğinge bakıp.

- (Bu esnâda dünya kendi kendine baktı; sevinip övünerek, hazinesini gözden geçirdi.)

BÜYÜK BUĞRA HAN'IN METHİ

82

İletü manga açtı dünya sözün,
Ayur körmedingmü bu hağan yüzün.

- (Gözü bana ilişince, söze başladı ve şöyle dedi :
- Sen bu hakanın yüzünü görmedin mi?)

BÜYÜK BUĞRA HAN'IN METHİ

83

Uğır erding erse tur aç emdi köz,
Eşitmeding erse eşit minde söz.

- (Uyuyor idi isen şimdi kalk, gözünü aç; işitmedin ise, şimdi benim sözümü dinle.)

BÜYÜK BUĞRA HAN'IN METHİ

84

Tümen yılda berü tul erdim tulas,
Bu tul tonı suçlup örüng keğtim as.

- (Ben binlerce yıldan beri dul idim, benzim solmuştu; şimdi bu dul libasını çıkarıp beyaz kakımdan gelinlikler giydım.)

**BÜYÜK BUĞRA HAN'IN METHİ

85

Bezendim begim boldı hağan uluğ,
Ötündüm munu kolsa canım yuluğ.

- (Süslendim, çünkü ulu hakan benim eşim oldu, dileğim budur; o isterse canım fedâ olsun.)

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

- Kutadgu Bilig'in bu kadar oynatım(beyin fırtınası) ve çekim gücüne sahip olması, müellifin kelimelerdeki fesahat ve belagat unsurlarından olan ifâde ilmine yakından vakıf olması ve bediî şiir yazmakta gerekli olan mecaz, istiare, teşbih, kinaye, mübalağa ve intikal(geçiş) gibi nazik(ince) sanatları ustalıkla kullanabilmesi ile ilgilidir.
- fesahat: anlatımda açıklık, pürüzsüzlük
- belagat: iyi konuşma, 'söz'le inandırma

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

- Müellif, bu mahareti kendi şiirine şuur sağlayacak bir düşünce ile yerine getirmiştir.
- Çünkü kalpleri heyecanlandırmak ve titretmek kolay değildir.
- Kalp, bir bakışta küçük bir parçadır fakat o, tüm varlığı kendi bünyesinde barındıran büyük bir cisimdir.

**EY KALBİYLE OKUYAN OKUYUCU

- Kalp hakkında bir Arap şâiri şöyle yazmıştır:

Etehse buenneke çormun seğirun,
Ve fi ke entivel alim'ul ekberu.

- (Kendini küçük bir cisim zannetme, sana sığabilecektir bu büyük âlem.)

EY KALBİYLE OKUYAN OKUYUCU

- Gerçekten, kalbin büyüklüğü tasavvur edilemez. Küçüklüğünden olgunluğuna kadar olan yaşam aşamasında gören, bilen, yapan ve dinleyenlerin hepsi senin kalbinde yerleşmiştir. Eğer göklere uçup tüm yıldızları seyredebilseydin, onların varlığı da yine kalbine sığabilirdi. Demek ki, bu sonsuz kalbi oynatmak(yüreği titretmek / kalbi etkilemek) kolay değildir.
- (Kalp, kainatın çekirdeğidir...)

EY KALBİYLE OKUYAN OKUYUCU

- İşte
YUSUF HAS HACİP
- Őuurla dolu bu manzûm eseri Kutadgu Bilig ile bu büyük işi, yani insanların kalbine heyecan verme işini yerine getirmiştir.

Unutma Ey Okuyucu! **

- Kalp ve can her zaman güzelliğe meftundur ve âşıktır.

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

- Büyük edip bu eserinde, bediîyatın yukarıda gördüğümüz unsurlarını kullanmakla kalmamış, aynı zamanda şiirin açık sebeplerinden olan vezin, uyak ve türlere de önem vermiş ve rubâî, kasîde, mesnevî, tecnis, tuyuk, intikal, irsalü'l-masal sanatını da kullanmıştır.
- İrsalimesel: atasözü ,deyim kullanma

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

- Eserdeki tüm rubâîler irsalü'l masal söylemekle verilmiştir. Mesela:

6343

Neçe kaçdgu sakınç sini bulnasa,
Yana oq köler köz neçe yığlasa.

6344

Ajun öngdisi bu telimde berü,
Essiz edgü erter neçe yıllarsa.

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

- (Kaygı ve keder seni ne kadar esir ederse etsin, ne kadar ağlatırsa ağlatsın, bir gün yüzün tekrar gülecektir. Bu dünyanın çok eski bir kanunudur; kötülük ve iyilik ne kadar uzun sürerse sürsün, bir gün geçer.) (Eserin Verdiği Ana Mesaj)

ŞİİRİYET DENİZİNDEN DÜŐEN DAMLALAR

KUTADGU BİLİG'DEN KALBİMİZE SÖZLENDİ

*sözlemek/ söylemek

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

3169

Bilig işğa tutğil taqı til köni

Taqı ögrenü tur usanma bu kün.

- (Bütün kör düğümler bilgi ile çözülür; bilgi bil, anlayışlı ol, akıl ile yaşa. Bilgi ile iş gör, sözün doğru olsun; öğrenmekte devam et, bu günü boş geçirme.)

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

2759

Köngül til köni tut qılınçing bütün,
Sanga kelge de vle t bu dünya bütün.

2760

Köni boldung erse qutağgay kününg,
Selame t tirilgil sevinçin qutun.

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

- (Düşüncen ve sözlerin doğru, hareketin güvenilir olsun, saâdet ve bütün bu dünya nimetleri sana olsun. Doğru olursan, günün kutlu olur; sevinç ve saâdet içinde selâmetle ömür sür.)

ŞAIR-ŞİİR-ŞUUR / KALP

- İncilerle dolu bir hazineyi seyreden her kişi, birbirinden güzel, birbirinden parlak, birbirinden değerli inciler arasında nasıl hayrete düşerse Kutadgu Bilig hazinesini seyredenler de şöyle hayrete düşerler. *Seyredenlerden kim ne kadar inci alırsa alsın bu bitmez tükenmez bir hazinedir.*
- (Bu eserden ve bunun gibi eserlerden nasıl faydalanılır?)

ESERİN ANLATTIKLARINA ULAŞMAK

GAYRET İŞİDİR

- MAKALE'den...

- Bu satırları yazmakta olan kalem sâhibi de kendisinin bu hazineye meftun olduğunu derinden hissetmektedir ve çâresiz bir durumda kalarak Kutadgu Bilig'den alınan aşağıdaki beyitleri örnek göstermekle yazısını tamamlamaktadır.

- **ÖNEMLİ OLAN 'AKLI SELİM' İLE 'OKUMA' GAYRETİDİR.**

- Rânâ İSLÂM DEĞİRMENCİ'den...

- ***Kutadgu Bilig Okumaları**

- -Edebiyat
- -Dil
- -Siyaset
- -Din/ Tasavvuf
- -Felsefe
- -Ahlak
- -Sosyal hayat gibi BAŞLIKLARDA çok yönlü ve katmanlı bir okumadır. Okumalarda süreklilik, alt bilgi, istek, bir dizi çalışma gerekir. Bunun yanında okumalar (karşılıklı istişare, yorum ve sohbet şeklinde) aktif olarak planlanmıştır. Ancak Salgın nedeniyle ara oluşunca *ESERİN* hacmi ve zaman sorunu da eklenince **ancak ÖRNEKLEMELER, DAHA ÖNCE BU KONUDAKİ 'AKADEMİK ÇALIŞMALAR'**la kifayet edip *AKTARICI* olabildik.

EY İNSAN!

- Gerçek insan Yusuf Has Hâcib «İNSAN»a şöyle diyor:

KALPTEN KALBE SÖZLENEN EY GERÇEK İNSAN

Kutadgu Bilig Der ki ***

3496

Özüngke bağırsağ sening öz özüng,
Kişike inanma kesildi sözüng.

- (Seni en çok düşünen yine bizzat kendinsin; istişare et, fakat benden bu iş için fikir sorma.)
- ***öğrenme/ temrin   *** sözlemek= söylemek

KALPTEN KALBE SÖZLENEN EY GERÇEK İNSAN

863

Taşı teg içi ol içi teg taşı,
Bu yanglıg bolur ol köni çın kişi.

- (Onun içi dışı gibi, dışı da içi gibidir; doğru ve dürüst insan böyle olur.)

KALPTEN KALBE SÖZLENEN

EY GERÇEK İNSAN ***

864

Köngülin çıkarsa ayada urup,
Yorısa uyağmasa yangluk körüp.

- (İnsan gönlünü çıkarıp, avcunu koyarak, başkaları önünde, mahcup olmadan, dolaşabilmelidir.)

SON OKUMA GÜNÜ İÇİN GÖNÜLDEN OKUMALAR

19 Haziran 2020

OKUMA / ANLATMA(YORUM) UYGULAMASI

- Elimizdeki Okuma Kitabından Bölümler Okuyacağız:
  - a. Belirlediğiniz bir kavram / diyalog ve bölümü okuyunuz. Önemli veya ilginç bulduğunuz yerleri işaretleyiniz. İşaretlediğiniz yerler hakkında düşününüz(yorumlarınızı, notlarınızı) yazınız.
  - b. Yukarıdaki *UYGULAMA* için herkes 3 ila 5 dk. Söz alacaktır.

UYGULAMA 2 / Yine İlginizi Çeken

Bölüme Dair -19 Haziran Son Ders-

Eserde anlatılan herhangi bir KAVRAM / DURUM üzerinden:

a. -Eski ile yeni zamanı karşılaştırarak-

*‘Yaşanan çağın bozukluklarının insanlarda oluşturduğu üzüntü’*ü anlatan en az 1 en çok 2 sayfalık bir *DENEME* yazınız.

b. «*‘Bilgi’, ‘akıl’ ve ‘anlayış’ın insan hayatındaki yeri ve önemi*»ni anlatan bir *DENEME* yazınız.

* (Sadece bir çalışmayı seçmeniz yeterlidir.)

Kutadgu Bilig Okumaları İçin:

'El Yüreği Tutunca' Kitabının müellifi bendeniz;

- Kutadgu Bilig'i anlatayım derken sadece yüreğimi avucumun içine almıştım. Yusuf Hacip de der ya: 'Yüreklere titretmek' kolay değildir.
- Bilirim, önemli olan; 'insanın gönlünü çıkarıp avucuna koyarak başkaları önünde mahcup olmadan dolaşabilmesi'dir. Bir deryayı (Kutadgu Bilig'i ve Yusuf Has Hacib'i) anlatabilmek -her şeyiyle anlatabilmek- her yiğidin harcı değil. Bendeniz sadece sizlerle beraber deryaya dalıp yüzmek istedim. Belki, bir iki yüzme tekniği evvelden akıl ve yürek hafızamızdaydı; işte onları yüreklere pay etmeye 'gönüllü oldum.' Duam o ki deryadan katreler verebilmişizdir. Bizler 'Oku!'maya talibiz. Gayret bizden tevfik Allah'tan. Saygılarımla. *Rana İSLAM DEĞİRMENCİ*

KUTADGU BİLİG'İ İSTİŞARE

TOPLANTIMIZA -19 Haziran 2020- DEK

- **HOŞÇA KALIN...**

TEŞEKKÜR EDERİM.